

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 71 0 P 262414 21 Rev
Banjaluka, 12.10.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Tanje Bundalo, kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca G.f. RS a.d. B., koga zastupa punomoćnik S.R., advokat iz B., protiv tuženog M. S. iz T., koga zastupa punomoćnik R.S., advokat iz D., radi duga, odlučujući o reviziji tužioca izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 262414 20 Gž od 27.05.2021. godine, na sjednici održanoj dana 12.10.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 262414 19 P od 17.06.2020. godine, obavezan je tuženi da tužiocu isplati dug u iznosu od 190.697,63 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 14.06.2017. godine do isplate i troškove parničnog postupka u iznosu od 5.203,94 KM, sve u roku od 30 dana od prijema prepisa presude, dok je zahtjev tužioca na ime zakonskih zateznih kamata preko dosuđenog, odbijen.

Rješenjem Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 262414 19 P od 17.09.2020. godine odbijen je zahtjev tuženog za oslobađanje plaćanja troškova takse na žalbu.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 262414 20 Gž od 27.05.2021. godine, žalba tuženog je usvojena i presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 262414 19 P od 17.06.2020. godine, preinačena tako što je odbijen zahtjev tužioca da mu tuženi plati glavni dug u iznosu od 190.697,63 KM sa zakonskim zateznim kamatom od 14.06.2017. godine do isplate, po osnovu mjenice broj RS ..., te je obavezan tužilac da isplati tuženom na ime troškova parničnog postupka iznos 4.156,00 KM u roku od 30 dana od dana prijema ove presude.

Žalba tuženog je odbijena i rješenje Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 262414 19 P od 17.09.2020. godine, potvrđeno.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužilac iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tuženi predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je tužbeni zahtjev tužioca da se obaveže tuženi da mu po osnovu vlastite mjenice broj RS ..., izdate u B. 25.10.2011. godine od strane trasanta-trasata M.S. sina J., isplati mjeničnu svotu u iznosu od 190.697,63 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 13.06.2017. godine pa do konačne isplate.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da je u prijedlogu za izvršenje podnesen dana 14.06.2017. godine, tužilac kao tražilac izvršenja zahtijevao isplatu duga u iznosu od 190.697,63 KM po osnovu mjenice broj RS ..., na osnovu koga je doneseno rješenje o izvršenju broj 71 0 I 262414 17 I od 03.10.2017. godine, kojim je dozvoljeno predloženo izvršenje, a nakon što je tuženi kao izvršenik izjavio prigovor dana 14.10.2017. godine, zaključkom od 08.11.2018. godine odgođeno je izvršenje i određeno da se prijedlog ima smatrati tužbom; da je ugovorom o izdavanju garancije broj ... od 25.10.2011. godine zaključenim između Društva P.d. d.o.o. R. (nalogodavca), P.d. a.d. N. (solidarnog dužnika) i tužioca, tužilac odobrio za račun nalogodavca izdavanje plative garancije u korist M.b. u iznosu od 250.000,00 KM, a korisniku garancije (M.b.) izdata garancija broj ... od 31.10.2011. godine, te da je prema ovom ugovoru tuženi mjenični dužnik; da je između istih ugovarača, te tuženog i M.P. kao solidarnih dužnika, zaključen ugovor o izdavanju garancije broj ... od 07.08.2012. godine, te izdata garancija broj ... dana 10.03.2012. godine; da kako nalogodavac nije izmirivao naložene obaveze, M.b. je pozivom na plaćanje broj ... od 01.07.2015. godine dostavila tužiocu poziv za plaćanje, a tužilac je dana 10.07.2015. godine platio iznos od 168.587,09 KM po garanciji broj ..., dok iz poziva na plaćanje broj ... od 01.07.2015. godine proizilazi da je M.b. dostavila tužiocu i poziv za plaćanje po garanciji broj ... na osnovu čega je tužilac dana 10.07.2015. godine platio iznos od 120.184,85 KM; da je tužilac zajedno sa M.b. kao tražiocem izvršenja vodio izvršni postupak protiv P.d. d.o.o. R. pred Okružnim privrednim sudom u Istočnom Sarajevu, koji je donio rješenje o namirenju broj 61 0 Ip 008528 15 Ip od 09.12.2016. godine, te utvrdio da se na osnovu kupoprodajne cijene (na drugom ročištu za prodaju predmetnih nepokretnosti) od 362.363,30 KM namiruju potraživanja tražioca izvršenja M.b. u iznosu od 181.181,65 KM i potraživanje tužioca kao tražioca izvršenja u istom iznosu, te da je prema izreci tog rješenja tužilac ostao nenamiren za iznos od 35.826,11 KM po osnovu upisa založnog prava prvog reda i za iznos od 154.871,52 KM po upisu založnog prava trećeg reda, što ukupno čini iznos od 190.697,63 KM; da je protiv ovog rješenja izvršenik P.d. d.o.o. R. izjavio žalbu i rješenjem Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 61 0 Ip 008528 17 Pž 2 od 13.09.2017. godine žalba izvršenika protiv navedenog rješenja o namirenju i rješenja o dosudi od 09.11.2016. godine su odbijene; da iz oba ugovora o izdavanju garancije proizilazi da su kao sredstvo obezbjeđenja ugovorene po dvije bjanko vlastite mjenice sa klauzulom „bez protesta“ izdate od strane tuženog; da je mjenica serijski broj RS ... izdata od strane tuženog kao trasanta 25.10.2011. godine po naredbi tužioca na iznos od 190.697,63 KM sa rokom dospijeca

na dan 13.06.2017. godine; da mjenica sadrži klauzulu „bez protesta“ a da je tuženi uz mjenicu potpisao i sporazum i izjavu izdavaoca mjenice od 25.10.2011. godine, kojim je dao izričitu saglasnost da tužilac može upisati dugovani iznos uključujući i utvrđene kamate, te u tekst vlastite mjenice unijeti dopune koje smatra svrsishodnim za naplatu mjenice; da je prema pozivu za isplatu vlastite mjenice od 13.06.2017. godine tužilac podnio predmetnu mjenicu na isplatu tuženom i da isti nije zatečen.

Prvostepeni sud je cijenio da je došlo do preobražaja izvršnog postupka pokrenutog na osnovu mjenice u parnični, pa da za rješenje spora više nije bitno pitanje valjanosti mjenice već samo pitanje da li je i u kom obimu tuženi izvršio preuzete obaveze; da se u ovoj pravnoj stvari obaveza tuženog temelji na navedenim ugovorima o izdavanju garancije po kojima je tuženi mjenični, odnosno mjenični/solidarni dužnik, odnosno mjenični dužnik po ugovoru o izdavanju garancije broj ... po kom osnovu on odgovara u smislu člana 48. u vezi sa članom 114. Zakona o mjenici (Službeni glasnik Republike Srpske broj 32/01, u daljem tekstu: ZM), dok je po ugovoru broj ... tuženi mjenični dužnik i solidarni dužnik u smislu odredbe člana 997. Zakona o obligacionim odnosima (Službeni list SFRJ, broj 29/78, 39/85, 45/89 i Službeni glasnik Republike Srpske, broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04, u daljem tekstu: ZOO), da je pravosnažno rješenje o namirenju koje je doneseno po prijedlogu tužioca kao tražioca izvršenja, na osnovu založnog prava koje je konstituisano radi obezbjeđenja ugovora o izdavanju garancije, dokaz koji govori u prilog osnovanosti i visine zahtjeva tužioca, da je visina duga utvrđena iz mjenice obzirom da se po načelu fiksne mjenične obaveze po osnovu mjenice može potraživati samo ono što je naznačeno u istoj, što je oboriva pretpostavka tačnosti koju tuženi dokaznim sredstvima nije osporio, tako da je zaključio da je tužilac ostao nenamiren u izvršnom postupku u ukupnom iznosu od 190.697,63 KM i to 35.826,11 KM po osnovu upisa založnog prava prvog reda i iznos do 154.871,52 KM i da je tužbeni zahtjev za isplatu ovog iznosa osnovan.

Prvostepeni sud dalje nalazi da se tuženi bez osnova poziva na odluku Ustavnog suda BiH broj U-13/16 od 01.12.2016. godine, koja nije primjenjiva jer se ne radi o istoj činjeničnoj i pravnoj situaciji, jer iako navedena odluka govori o pravnoj situaciji gdje se tražilac izvršenja koji je postao vlasnik založene nepokretnosti smatra namirenim do procijenjene vrijednosti nepokretnosti, u ovoj pravnoj stvari založno pravo u korist tužioca po osnovu navedenih ugovora o izdavanju garancija, prvog reda i istog ranga namirenja sa korisnikom garancije M.b. je zasnovano po proporcionalnom omjeru 50%:50%, pa iako tuženi nije provodio dokaze na okolnosti visine vrijednosti založene imovine (koja je prodana za iznos od 362.363,30 KM, što iznosi 1/3 procijenjene vrijednosti), ovdje založena imovina nije bila založena samo u korist tužioca, pa se ima smatrati da se tužilac u navednom izvršnom postupku namirio samo djelimično u navedenom omjeru.

Drugostepeni sud je temeljem odredbe člana 229. stav 4. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP), žalbu tuženog usvojio i presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 262414 19 P od 17.06.2020. godine, preinačio tako što je odbijen zahtjev tužioca da mu tuženi plati glavni dug u iznosu od 190.697,63 KM sa zakonskim zateznim kamatama od 14.06.2017. godine do isplate, po osnovu mjenice broj RS ..., te je obavezan tužilac da isplati tuženom na ime troškova parničnog postupka iznos 4.156,00 KM u roku od 30 dana od dana prijema ove presude.

Žalba tuženog je odbijena i rješenje Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 262414 19 P od 17.09.2020. godine, potvrđeno primjenom odredbe člana 235. stav 2. ZPP.

Objasnio je da je spor koji se vodi u predmetnoj parnici mjenični spor po mjeničnoj tužbi kojom tužilac zahtijeva da mu tuženi isplati mjeničnu svotu u iznosu od 190.697,63 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 13.06.2017. godine, po mjenici koja je izdata u svrhu obezbjeđenja platave garancije u korist M.b. a.d. B., koju je na zahtjev P.d. d.o.o. R. tužilac odobrio u korist M.b. u kom cilju je zaključen ugovor o izdavanju garancije broj ... dana 25.10.2011. godine u iznosu od 250.000,00 KM, te ugovor broj ... dana 07.08.2012. godine u iznosu od 150.000,00 KM, u kom cilju je tuženi izdao vlastite mjenice, te dao izjavu kojom ovlašćuje tužioca da prilikom podnošenja vlastite mjenice na naplatu upiše nedostajuće podatke.

Dalje je drugostepeni sud našao da je tužilac zajedno sa M.b. kao tražiocem izvršenja vodio izvršni postupak protiv Društva P.d. d.o.o. R. pred Okružnim privrednim sudom u Istočnom Sarajevu koji je donio rješenje o namirenju broj 61 0 Ip 008528 15 Ip od 09.12.2016. godine, te utvrdio da se na osnovu kupoprodajne cijene od 362.363,30 KM namiruju potraživanja tražiocu izvršenja M.b. u iznosu od 181.181,65 KM i potraživanje tužioca kao tražioca izvršenja u istom iznosu, te da je prema izreci tog rješenja tražilac ostao nenamiren za iznos od 35.826,11 KM po osnovu upisa založnog prava prvog reda i za iznos od 154.871,52 KM po upisu založnog prava trećeg reda što ukupno čini iznos od 190.697,63 KM, iz iznosa dobijenog prodajom nepokretnosti izvršenika koje su rješenjem o dosudi broj 61 0 Ip 008528 15 Ip od 09.11.2016. godine, dosuđene tužiocu i M.b. svakom sa pravom svojine od po 1/2, i koje nepokretnosti su procjenjene u iznosu od 1.762.143,80 KM i 135.529,80 KM (naznačeno u ugovoru o izdavanju garancije broj: ... od 25.10.2011. godine).

Drugostepeni sud se poziva na to da je Odlukom o dopustivosti i meritumu Ustavnog suda BiH broj U-3/16 (koja je objavljena u Službenom glasniku Republike Srpske, broj 12/17), navedeno „da Ustavni sud želi da ukaže da je članom 92. stav 8. Zakona o izvršnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13, 98/14 i 66/18, dalje: ZIP) propisana mogućnost da tražilac izvršenja ne uplaćuje novac ako je on jedini kupac na licitaciji, a svrha toga je prema mišljenju Ustavnog suda, da se pojednostavi postupak, jer u tom slučaju se povjerilac ni ne namiruje iz „prodajne cijene“, već se namiruje na način da je u izvršnom postupku postao sopstvenik nepokretnosti kojom je bilo obezbjeđeno njegovo potraživanje, a procijenjena vrijednost nepokretnosti je veća od njegovog potraživanja“.

Slijedom toga, drugostepeni sud zaključuje da, budući da je tužilac svoje potraživanje prema ugovoru o garanciji naplatio u izvršnom postupku kod Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu u predmetu broj 61 0 Ip 008528 15 Ip rješenjem o namirenju od 09.12.2016. godine, na način što je postao vlasnik založenih nepokretnosti, odnosno suvlasnik sa dijelom 1/2, kojim je njegovo potraživanje bilo obezbjeđeno, a čija procjena vrijednosti je veća od njegovih potraživanja, to se ima smatrati da je njegovo potraživanje namireno iz „prodajne cijene“ u smislu odredbe člana 98. ZIP, jer je namiren na način što je postao vlasnik predmetnih nepokretnosti koje su bile založene u cilju obezbjeđenja njegovog potraživanja.

Pobijana odluka je pravilna i revizijom se ne dovodi u pitanje.

Tužilac traži da mu tuženi isplati dug u iznosu od 190.697,63 KM sa zakonskim zateznim kamatama od 14.06.2017. godine do isplate, po osnovu mjenice broj RS ...

Svoje tvrdnje o postojanju duga temelji na tome da je tuženi izdao vlastite mjenice, te dao izjavu kojom ovlašćuje tužioca da prilikom podnošenja vlastite mjenice na naplatu upiše nedostajuće podatke, u svrhu obezbjeđenja plative garancije u korist M.b. a.d. B., koju je na zahtjev P.d. d.o.o. R. tužilac odobrio u korist M.b. u kom cilju je zaključen ugovor o izdavanju garancije broj ... dana 25.10.2011. godine u iznosu od 250.000,00 KM, te ugovor broj ... dana 07.08.2012. godine u iznosu od 150.000,00 KM, u kom je tuženi bio i mjenični i solidarni jemac, da se tužilac nije namirio u potpunosti u postupku koji je vodio protiv Društva P.d. d.o.o. R. pred Okružnim privrednim sudom u Istočnom Sarajevu koji je donio rješenje o namirenju broj 61 0 Ip 008528 15 Ip od 09.12.2016. godine, te utvrdio da se iz kupoprodajne cijene od 362.363,30 KM namiruju potraživanja tražiocu izvršenja M.b. u iznosu od 181.181,65 KM i potraživanje tužioca kao tražioca izvršenja u istom iznosu, te da je tužilac ostao nenamiren za ukupan iznos od 190.697,63 KM, zbog čega je i pokrenuo ovaj postupak.

Nije sporno da je u tom izvršnom postupku tužilac zajedno sa MF bankom kao tražiocem izvršenja doneseno i pravosnažno rješenje o dosudi broj 61 0 Ip 008528 15 Ip od 09.11.2016. godine, kojim su nekretnine izvršenika P.d. d.o.o. R. na kojima je zasnovano založno pravo u omjeru 50%:50% u korist tužioca i M.b., kao tražilaca izvršenja, dosuđene tužiocu i M.b. svakom sa pravom svojine od po ½, a koje nepokretnosti su procjenjene u iznosu od 1.762.143,80 KM i 135.529,80 KM, kako je naznačeno u ugovoru o izdavanju garancije broj: ... od 25.10.2011. godine.

Proizlazi da je tužilac svoje potraživanje iz oba ugovora o garanciji naplatio u izvršnom postupku na način da je postao suvlasnik sa ½ dijela navedenih nekretnina na kojima je bilo konstituisano založno pravo, kojim je, između ostalog, njegovo potraživanje iz oba ugovora o izdavanju garancije bilo obezbjeđeno, a čija procjenjena vrijednost u iznosu od 1.762.143,80 KM i u iznosu od 135.529,80 KM, i kada se ima u vidu njegov suvlasnički dio od ½ dijela, je veća od njegovog potraživanja prema tuženom, pa se ima smatrati da je u cjelosti namiren sticanjem prava suvlasništva na založenim nekretninama.

Zato se naplata po ostalim sredstvima obezbjeđenja (pa i mjenici za koju se traži naplata u ovom postupku), može izvršiti samo za namirenje potraživanja tužioca po ugovorima o garanciji. Drugim riječima, ako je to potraživanje namireno, nema osnova za naplatu mjenice, niti drugih sredstava obezbjeđenja kojima je namirenje garantovano.

Ovo stoga što je osnovno pravilo obligacionog prava, kada je u pitanju prestanak obaveze, saglasno odredbi člana 295. stav 1. ZOO, da obaveza prestaje kad se ispuni. Prestankom glavne obaveze gase se jemstvo, zalog i druga sporedna prava (stav 2. iste zakonske odredbe).

Slijedom toga i u mjeničnom sporu, po prirodi stvari, saglasno odredbi člana 18. stav 1. ZM i odredbama ZOO, te u sporu kojim povjerilac traži naplatu iz drugih sredstava obezbjeđenja kao što je jemstvo, dužnik može isticati prema povjeriocu prigovore poput prigovora da ne postoji potraživanje čija isplata se traži, odnosno da je plaćeno potraživanje čije ispunjenje je obezbjeđeno, što osnovano tuženi i čini u ovoj parnici.

Prema navedenom, na osnovu odredbe člana 248. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić